מהדורה למורה – השייח' הפיקח מוציא לאור משפט

סיפור עם · סיפור עם · הסיפור העממי · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

תשובות – חלק א׳ – הבנה

תרגיל 1: 1–**ב** (השולטן) · 2–**ג** (ארבעה) · 3–**ב** (הסוס לא זז) · 4–**א** (תכשיטים) · 5–**ב** (השייח' החכם)

תרגיל 2: 1–**לא נכון** (ראש הסוחרים – עשיר וחשדן) · 2–**נכון** · 3–**נכון** · 4–**לא נכון** (השולטן – רחום והוגן)

תרגיל 3:

1. תכשיטי אשתו, שהיו שמורים בארגז מיוחד (ארגז המוהר). כשחזר מדרכו מצא אותו ריק.
2. הסוחר פנה לשופט (הקאדי), ביקש מהדרשנים לפנות לגנב, והווזיר ציווה על מפקד המשטרה לחקור – בלי הצלחה.
3. הוא סיפר שיש סוס פלאי שיבעט בגנב, ומרח את זנבו בשומן ועפר. מי שתפס בזנב בלי פחד התלכלך, והגנב שפחד נשאר עם ידיים נקיות.

תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

תרגיל 4: 1–**ד** · 2–**ב** · 3–**א** · 4–**ג**

תרגיל 5: 1–**ניגוד** · 2–**דמות** · 3–**תפנית**

תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

תרגיל 6: הגנב האמין שהסוס יגלה אותו ולכן נמנע מלגעת. השייח' מבין שאדם אשם מתנהג מתוך פחד, ושהמצפון "מסגיר" אותו. הסוס הוא רק תירוץ – הבדיקה האמיתית היא של ההתנהגות.

תרגיל 7: הקהל יוצר מתח ותחושת משפט ציבורי. כשהסוס לא בועט הקהל מתאכזב, וזה מגביר את ההפתעה בפתרון. הקהל גם מעיד שהצדק נעשה בגלוי.

תרגיל 8: תשובה פתוחה. אפשר לטעון שהשקר הקטן לא פגע באיש וחשף את האמת; ואפשר לטעון שחקירה צריכה להתבסס על ראיות ולא על הפחדה. חשוב לנמק.

תרגיל 9: מחוון קצר: שמירה על פרטי העלילה (3), נקודת מבט עקבית (3), תיאור רגשות ומחשבות (2), לשון ופיסוק (2).

כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• שאלה לדיון בכיתה: "ידיים נקיות" הוא ביטוי ליושר. מה המשמעות של הביטוי בסיפור הזה, שבו דווקא הידיים הנקיות מסגירות את האשם?

• כתבו את הביטוי על הלוח ובקשו מהתלמידים להסביר את האירוניה.

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

השייח' הפיקח מוציא לאור משפט

סיפור עם · סיפור עם · הסיפור העממי

תזכורת קצרה: ראש הסוחרים חוזר הביתה ומגלה שתכשיטי אשתו נגנבו, ואיש אינו מצליח למצוא את הגנב. השולטן מזמין את השייח' החכם לשפוט. הסוחר חושד בארבעת שכניו, והשייח' מודיע שבאוהל עומד סוס פלאי שיבעט רק בגנב כשיחזיקו בזנבו. הסוס לא זז, אבל השייח' בודק את כפות הידיים: הזנב היה מרוח בשומן ועפר, ורק לאחד נשארו ידיים נקיות כי פחד לגעת. כך נחשף הגנב, והשייח' מתמנה ליועצו הקרוב של השולטן.

חלק א׳ – הבנה

1 הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי ביקש מהשייח' לשפוט?
○ א. הסוחר ○ ב. השולטן ○ ג. השכנים ○ ד. המשטרה
2. בכמה שכנים חשד הסוחר?
○ א. שניים ○ ב. שלושה ○ ג. ארבעה ○ ד. חמישה
3. מה קרה כשהשכנים תפסו בזנב?
○ א. הסוס בעט בגנב ○ ב. הסוס לא זז ○ ג. הסוס ברח ○ ד. הסוס צהל
4. מה נגנב?
○ א. תכשיטים ○ ב. סוס ○ ג. לחם
5. מי פתר את התעלומה?
○ א. המשטרה ○ ב. השייח' החכם ○ ג. הסוס

2 קראו כל צמד: דמות – תכונה. סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את התכונה הנכונה.

#	דמות – תכונה	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
1	ראש הסוחרים – פחדן ורמאי	נכון / לא נכון	
2	השכן הגנב – פחדן ורמאי	נכון / לא נכון	
3	השייח' איברהים אבו ראזי – חכם וצודק	נכון / לא נכון	
4	השולטן – חכם וצודק	נכון / לא נכון	

3 ענו במשפט או שניים.

1. מה נגנב מבית ראש הסוחרים?

2. באילו דרכים ניסו למצוא את הגנב לפני שפנו לשייח'?

3. מה הייתה התחבולה של השייח'?

חלק ב' – מושגים וכלים ספרותיים

4 התאימו כל כלי ספרותי לדוגמה שלו מן היצירה. כתבו את האות המתאימה.

#	כלי ספרותי	האות		דוגמה מן היצירה
1	מבנה הסיפור העממי		א	השייח' הוא דמות שטוחה של "החכם": אנחנו לא יודעים עליו דבר מלבד חוכמתו והצדק שלו.
2	ניגוד		ב	השייח' הפשוט מול השולטן, השר והמשטרה; הידיים המלוכלכות של החפים מפשע מול הידיים הנקיות של האשם – היפוך מפתיע של "ידיים נקיות".
3	דמות		ג	כשהסוס לא בועט נראה שהתחבולה נכשלה, ואז מגיעה התפנית: בדיקת כפות הידיים.
4	תפנית		ד	פתיחה כללית (באחת ממדינות המזרח), בעיה – גנבה, מבחן – הסוס, פתרון חכם וסוף טוב: הגנב נענש והחכם מתוגמל.

5 השלימו את המונח המתאים מתוך מחסן המילים.

מחסן מילים: דמות האנשה תפנית ניגוד

1. _____ – העמדה זה מול זה של דברים הפוכים כדי להבליט אותם
2. _____ – אדם, בעל חיים או יצור שפועל ביצירה; לדמות יש תכונות, רצונות ומניעים
3. _____ – רגע בעלילה שבו המצב משתנה באופן מפתיע

חלק ג' – חשיבה וכתיבה

6 שאלת פרשנות

מדוע דווקא הגנב נשאר עם ידיים נקיות? מה זה מלמד על נפש האדם?

7 שאלת פרשנות

מה תפקידו של הקהל הגדול בסיפור?

8 שאלת הערכה – הביעו עמדה ונמקו

האם התחבולה של השייח' הוגנת? האם מותר לשקר (על הסוס) כדי לגלות את האמת?

9 משימת כתיבה

כתבו את הסיפור מנקודת המבט של הסוס, שעומד באוהל ושומע הכול. מה הוא חושב כשהאנשים תופסים בזנבו?

כרטיס יציאה

השייח' הפיקח מוציא לאור משפט · שם: _____

1. ציינו שני מאפיינים של סיפור עם שמצאתם היום בסיפור שקראנו.

2. איזו דמות חכמה מהיחידה הייתם רוצים לפגוש, ולמה?

3. השלימו: מזל טוב הוא בעיניי...